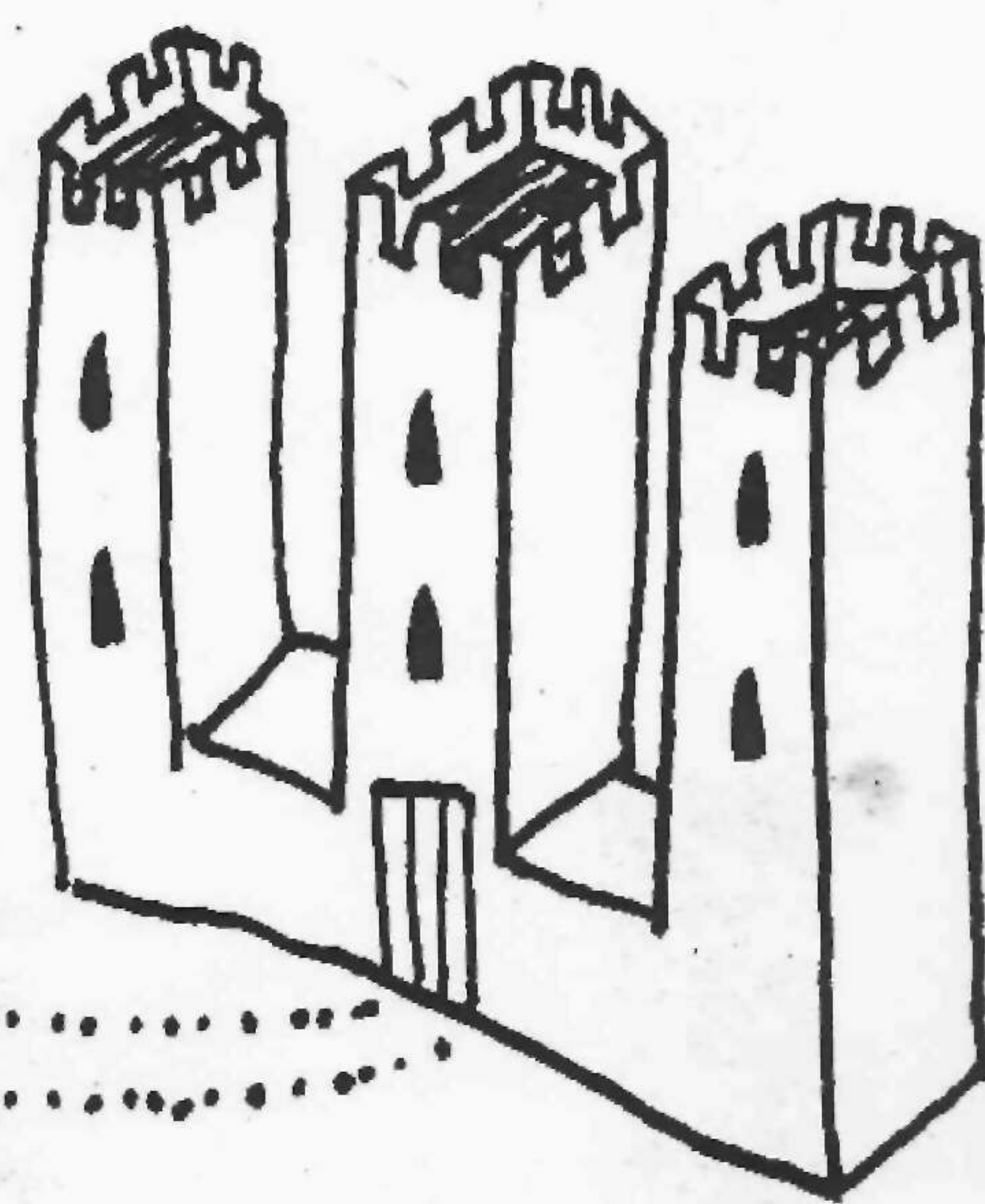

Maz kumtaut bu izgl t bas reforma: piespiedu k rta gaišaj n kotn ?

Boriss Cilevi s,
8.Saeimas deput ts,
Tautas saska as partija

Izgl t bas likums ir pie emts, un tagad tas j pilda. Nekur vi i neliksies. Visi, kas pied v kaut ko citu, ir Latvijas neatkar bas un integr cijas ienaidnieki.» Š iet, tieši t da ir latviešu politisk s elites vair kuma nost ja.

Visslikt kais veids, k risin t probl mu, — noliegt t s esam bu. Aizr vušies ar kaul šanos ap jaun s vald bas veidošanu, lab jie politi i pl t s cits cita priekš ar savu «nacion lo st ju», baidoties, ka jebk da pretimn kšana «šiem krieviem» var dot oponentiem ieganstu atb d t vi us mal dr zm pie siles.

Politisk elite negrib pamant, ka likumu kategoriski nepie em liels vair kums tieši to cilv ku, kurus tas skar. Ar savu bezatbild go un nekonsekvento r c bu (atbalstot otraj las jum daudz radik l kus reformas nosac jumus, nek tika sol ts vair ku m nešu laik , un tad p c p ris dien m atkal mainot savu viedokli) Saeimas vair kums skaidri par d ja — vi iem nevar tic t.

Krievu skolnieki un vec ki p rliecin j s — lai pan ktu vismaz atgriešanos pie vald bas reklam t varianta, vajadz ja organiz t nesankcion tus masu saietus. Reformas oponentu mobiliz cija sasniedza bezprecedenta l meni un joproj m turpina augt. M in jumi c n ties pret arvien pieaugušo spriedzi ar sodiem v l vair k pasliktin s situ ciju, veidojot jaunus varo us un stiprinot radik lo l deru ietekmi.

Dialogs, «skaidrošana» vai propaganda?

Patlaban galven s probl mas ir saist tas ar l muma piemēšanas procesa organiz ciju. Bijušais «integr cijas ministrs» N.Muižnieks vair kk rt apgalvoja, ka integr cija ir «sadarb ba un l dzdal ba».

Diskusij par minorit šu izgl t bu šie integr cijas pamatprincipi tika ac mredzami p r k pti — tieši tie cilv ki, kuru vit l s intereses skar reforma, tika atstumti.

Tagad ar pats Muižnieks ierosina uz kt nokav to dialogu, bet — nek d gad jum nemainot pie emto likumu. Kurš nopietns cilv ks piekrit s «dialogam», kas nesp j ietekm t rezult tu? S sties pie sarunu galda ar nosac jumu «s kum tu mums piekrti, un tad m s esam gatavi ar tevi run t?»

Reformas atbalst t ji apgalvo, ka jau esošais variants ir kompromiss. Patieš m, tas ir kompromiss starp radik lajiem nacion listiem un m renajiem. Pašas ietekm t s personas t izstr d šan nepiedal j s un tieši t p c šo variantu par kompromisu neatst.

Atz šos godigi: visas runas par reformas skaidrošanu manikaitina. Ko mans kol is deput ts, kam nekad m ž nebija nek da sakara ar minorit šu skolu, var izskaidrot man, t v am, kam divi b rni jau vair kus gadus m c s reformas apst k os. Tieši otr di — m s, vec ki, kam jau izskaidrot politi-

iem un ier d iem, k reforma notiek re laj dz v , nevis vi u birokr tiskos zi ojumos. Skaidrošana k propaganda tikai padzi ina kr zi — jebkuram norm lam cilv kam, kas uzauzdis padomju laik , ir aler ija pret propagandu.

Radik l un «liber l » pieeja

Latviešu politi u vid domin divas galven s tendences atiec b uz reformu. Radik i balst s uz «latviešu Latvijas» koncepciju — Latvija ir latviešu valsts, viss krieviskais, ieskaitot pašu valodu, ir svešs, pat naid gs, t tad izskaužams p c iesp jas tr k. Vi u lozungs — viena valsts, viena valoda. Radik u nav daudz, bet vi u ietekme ir neproporcion li liela.

«Liber i» atš ir b no radik iem neuzskata visus krievus par ienaidniekiem — vi iem ir rakstur ga paternalistiska tiek smē iedz t «nepr t gos krievus» laim g n kotn ar dzelzs roku. Visb tisk kais, kas vieno abu koncepciju piekrit jus — abi noraida pašu krievu ties bas uz savu viedokli un nepieciešam bu cien t un iev rot šo viedokli.

Tieši t p c «sadarb ba un l dzdal ba» paliek tikai v rdu l men , un politisk elite (k ari iev rojama latviešu sabiedr bas da a) spriež par «šo krievu» nost ju, pamatojoties uz stereotipiem un m tiem.

Pretest bas c lo i

Pirmais no šiem stereotipiem — krievi iest jas pret skolu reformu t p c, ka nev l s m c ties latviešu valodu. Nek du objekt vu pier d jumu šai versijai nav (un nevar b t), t balst s vien gi uz neuztic bu — m s jau zin m, k di ir j su stie mot vi... Tas ir strupce š, jo tieš m ir gr ti pier d t, ka neesi kamielis.

Savuk rt, kad «liber i», pamatojot reformas nepieciešam bu, vad s no š a g rn stereotipa, vi u argumenti izr d s piln gi gar m — vi i laužas atv rtaj s durvis, m inot p rliecin t cilv kus par to, ko tie paši nemaz neapšaubu.

V l vair k — dedz gi apgalvojot, ka vair ku valodu zin šan s ir bag t ba, valsts augstas amatpersonas (ieskaitot Ministru prezidentu un Saeimas Cilv kties bu komisijas vad t ju) atsak s run t krieviski pat TV p rraid s krievu valod — kaut gan šo valodu prot perfekti. Š d kontekst argumenti par vair ku valodu zin šanu priekšroc b m izklaus s divkos gi.

Taj paš laik reformas oponentu paties s bažas — pirm m k rt m par izgl t bas kvalit tes pasliktin šanos — tiek piln gi ignor tas. Tukši sol jumi — n , nepasliktin sies — diez vai var p rliecin t cilv kus, kuru b rni jau vair kus gadus m c s reformas apst k os, visus t s plusus un m nusis izj t uz savas das un zina patieso situ ciju daudz lab k nek politi i un ministri.

Izgl t bas un zin tnes ministrijas zi ojumi, ka viss ir vlsab kaj k rt b , ar nerada uztic bu. «Analiz jot IZM pas t to p t jumu, rodas saj ta, ka p t jums rad ts nevis situ cijas analizei, bet dr z k t s attaisnojumam,» raksta A.Putnina

(LVAVP bi etens Tagad, 2002.gada 4.numurs).

T tad diskusijas ir lemtas neveiksmei, jo notiek «paral l s pl ksn s».

B rni jau labi, ta u vec ki...

Cits stereotips — reforma ir vajadz ga, lai nodrošin tu krievu b rnu konkur tsp ju. Jebkuram norm lam cilv kam b rnu n kotne ir galven priorit te.

Es pirm m k rt m esmu t vs, un tikai tad politi is. Saeimas vair kuma liel k probl ma — vi i tic, ka «šie krievi» ir gatavi upur t savu b rnu n kotni k du ideolo isku dogmu d , un negrib atz t, ka vec ki daudz lab k zina, kas ir vajadz gs vi u b rniem. M c ties valsts valodu fizikas vai matem tiskas viet — diez vai tas veicin s jauniešu konkur tsp ju.

Sp c gas maz kumtaut bu skolas jau tagad nodrošina visai augstu valsts valodas zin šanu l meni. Piem ram, faktiski visi R gas 40.vidusskolas absolventi iest j s augstskol s, no tiem 70% budžeta viet s Latvijas augstskol s, veiksm gi izturot konkurenci ar latviešu skolu absolventiem.

Š d m skol m nek da reforma nav vajadz ga, jo t s jau izstr d jušas savus mode us, nodrošinot labas zin šanas gan latviešu valod , gan p r jos priekšmetos. Reforma piespied s lauzt r p gi izstr d to sist mu. Savuk rt v j s skolas probl mas nav vien gi ar valsts valodu — skolnieki slikti apg st visus priekšmetus. Vai vi i var s veiksm gi m c ties matem tiku latviski, ja, pat m coties to dzimtaj valod , sastopas ar gr t b m?

Reformas piekrit ji min it k jauniešu v jas valsts valodas zin šanas. Citiem v rdiem — Izgl t bas un zin tnes ministrija vair ku gadu laik nav sp jusi nodrošin t vajadz go kvalific tu valsts valodas skolot ju skaitu minorit šu skol niem. K š ministrija sp s nodrošin t nepieciešamu kvalific to skolot ju skaitu, lai m c tu 60 procentus priekšmetu vidusskol valsts valod ?

Opoz cijas un mediju loma

V l viens izplat ts stereotips — paši vec ki jau neko, kreis opoz cija, krievu mediji un Krievijas politi i kurina kaisl bas. rts izskaidrojums, ta u cilv ki nekad neizies iel s, lai protest tu pret kaut ko, kas vi us patiesi neuztrauc. Krievu mediji dr z k atspogu o sabiedr bas da as viedokli, nevis ietekm to, un kreisie politi i vien rši dara savu darbu — izsaka savu v l t ju gribu.

Atsauces uz kaut k diem «labiem krieviem», kas it k «atbalstot reformu», ari nep rliecina. Nav nevienas nopietnas minorit šu nevalstisk s organiz cijas, neviena autoritat va ldera, kas publiski paustu atbalstu reformai. J , da a krievu vec ku s ta savus b rnus latviešu skol s. T ir vi u izv le, un valstij j nodrošina š s izv les stenošana.

Var atrast ne p r k popul ru krievu žurn listu, kas labpr t uzrakst s glaimojošu koment ru k reformu, ta u diez vai to

var uzskat t par god gu sabiedr bas viedoka apzin šanu. Var spekul t ar t mu «mans kaimi š Va a piln gi atbalsta valsts politiku», bet nevajadz tu aizmirst par faktiem, piem ram, v l šanu rezult tiem. Divdesmit piecas PCTVL bloka vietas — tas ir p rsvar krievu izcelsmes pilso u balsojums par ties b m m c ties dzimtaj valod , j beidz izlikties, ka m s to nesaprotam.

Tieši reforma ir galvenais c lonis, k p c Latvij atš ir b no Igaunijas etnisk faktora noz me v l šan s nevis samazin s, bet palielin s. Igaunij tieši elast ga politika izgl t bas reformas stenošan praktiski izn cin ja «etnisko uz m jdarb bu» politik . Latvij process pagaid m iet pret j virzien .

Vald ba pal dz Krievijas radik iem

Savuk rt 'Krievijas ietekme man skat jum , tiek b tiski p rsp l ta. Absol ti liel k Latvijas krievu da a neorient jas uz Krieviju, par to liecina sociolo isk s aptaujas.

Diemž l bezatbild ga Saeimas vair kuma politika faktiski pal dz Krievijas radik lajiem politi iem stiprin t savu popularit ti Latvij , jo m reniem, uz dialogu orient tiem un sabiedr bas integr ciju atbalstošiem Latvijas krievu l deriem ir arvien gr t k atsp kot p rmetumu — nu, un ko j s esat pan kuši ar saviem centieniem veidot dialogu? Vienalga ar jums ner in s, latviešu valdošajai elitei visa opoz cija vien da! Tikai ar spiedienu, masu manifest cij m var kaut ko pan kt...

Dažreiz man š iet, ka Saeimas vair kums apzin ti dara visu, lai grautu m reno krievu politi u un NVO vad t ju ietekmi — varb t ar krievu nacion l patriotiem vi iem ir patieš m rt k run t?

Piespiest vai ieklaus ties?

Latviešu politikajai elitei vajadz tu saprast — reformas oponenti iest jas nevis pret valsts valodu un pat nevis pret procentiem, bet pret demonstrat vo nev l šanos r in ties ar vi u viedokliem un interes m. Pret l mumu uzspiešanu, kas, vi upr t, kait vi u b rnu n kotnei.

Saeimas vair kumam vajadz tu beidzot p rst t skat ties uz minorit šu izgl t bas reformu k uz sp li ar nulles summu — ja krievi kaut ko ieg st, latvieši zaud . J beidz uztvert jebkuru pretimn kšanu minorit t m vai likumdošanas sak rtošanu saska ar Eiropas standartiem k piek pšanos.

Attieksme pret minorit šu izgl t bas reformu latviešu sabiedr b main s. Arvien vair k latviešu atkl ti saka ar medijos, ka v lme m c ties dzimtaj valod neb t nenoz m pretvalstisku darb bu vai neloyalit ti. Ari politikajai elitei b tu laiks saprast, ka citas etnisk s izcelsmes l dzcilv ku atgr šana neveicina izv irz t m r a — sabiedr bas integr cijas — sasniedzšanu un vairs nenodrošin s ar iespaid gu politisko kapit lu.

emot v r pieaugušo spriedzi sabiedr b , ar secin jumiem nevajadz tu vilcin ties.